

СТАНОВИЩЕ
на дисертационен труд
ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА
ОБРАЗОВАТЕЛНА И НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР”
по научна специалност: Управление на здравните грижи

Автор: Петя Иванова Дилова

Научен ръководител: Проф. д-р Силвия Александрова-Янкуловска, д.м.н.

ТЕМА: **„КАЧЕСТВО НА АКУШЕРСКИТЕ ГРИЖИ И ПЕРСПЕКТИВИ ЗА
РАЗВИТИЕТО ИМ В БЪЛГАРИЯ”**

Изготвил становището: проф. Иваничка Атанасова Сербезова дп, Русенски университет „Ангел Кънчев” – заповед № 3024/04.12.2018 г. на Ректора на Медицински университет – Плевен и Решение на Академичния съвет (Протокол №15 от 03.12.2018 г.).

1. *Професионална биография, кариерно развитие и обвързаност с темата на дисертационното изследване*

Асистент Петя Иванова Дилова е завършила базово образование в ПМИ „И. П. Павлов“ – Русе, част от структурата на Висш Медицински институт – Плевен, специалност Акушерка през 1993 г. Придобива ОКС магистър по специалност Административен и здравен мениджмънт във Великотърновски Университет „Св. Св. Кирил и Методий”. През 2005 г. завършва Медицински университет - Плевен и става бакалавър по Здравни грижи. През 2017 г. придобива специалност Медицинска педагогика в МУ – Плевен.

Професионалното си развитие ас. Дилова започва през 1993 г., като акушерка в Отделение по неонатология, сектор Интензивна терапия в УМБАЛ „Д-р Георги Странски“ Плевен ЕАД. От 2004 до 2007 г. е старша акушерка в същото отделение.

През 2007 г. е назначена за преподавател в катедра Акушерски грижи на Медицински университет – Плевен, а от 2008 г. до сега е асистент.

Придобитите компетентности от образованието и от пряката работа, като акушерка, успешно прилага в преподавателската си дейност.

Член е на Българското дружество по акушерство и гинекология, секция „Акушерки“; на Европейската асоциация по обществено здраве; Българската асоциация по обществено здраве, БАПЗГ и Алианс на българските акушерки.

Повишавала е квалификацията се в множество курсове и е участвала в три проекта.

Считам, че е налице пълна обвързаност на дисертационната проблематика с професионалното и академично развитие на докторантката.

2. Актуалност и значимост на проблематиката

Най-добрият начин да се организират грижите в майчиното здравеопазване остава въпрос, актуален за изследване и дебатиране. Самостоятелната акушерска грижа предлага безопасна и ефективна опция за жените с нормална бременност, раждане и пуерпериум в редица европейски държави. Практиката предлага възможност за предоставяне на индивидуален подход към пациента и продължителност в грижите. Тези моменти на свой ред са основен фактор за по-добри здравни резултати и удовлетвореност, както у здравния експерт, така и у жената, респективно и нейното семейство. Известни са редица свидетелства за предимствата на този модел грижа за бременни с нормално протичаща бременност, раждане, послеродов период и за техните бебета. Самостоятелната акушерска практика се отличава с овластяването на жената, предоставяне на атономност на нейните решения, удовлетвореност, по-малко интервенции. Не на последно място стои икономическият аспект на проблема – значително по-ефективна грижа за майките и бебетата от гледна точка на изразходвани средства, под формата на престой в болничното заведение, консумативи, човекочасове и намесата на лекар. Препоръките на СЗО насочват за продължителни акушерски грижи под формата на самостоятелна практика – грижи, при които позната акушерка или малка група познати акушерки подкрепя жената антенатално, интрапартално и постпартално в условия на добре функционираща акушерска програма. Именно актуалността на разглежданата тема, много добре обоснована от авторката, отчитането на противоречията и недостатъчната научна разработка на проблема у нас, е причина за определяне темата на предложения за оценяване дисертационен труд. Защото е безспорно, че въпроси за качеството на акушерските грижи и техните перспективи заслужават детайлно изследване.

3. Наличие на изследователски проблем

Формулировката на темата е понятийно изчистена и коректно третирана в съдържанието на труда, за което добър пример са формулираните и изследователски защитени цел, задачи и методология на проучването. Прецизно са описани предмет, обект, техническите и логически единици, постановка и инструментариум на проучването.

Прави впечатление доброто представяне на етапи, периоди, задачи и инструментариум чрез перфектно изготвена фигура в автореферата, която дава добра представа за цялостната организация на изследователската работа. Проучването е извършено с единна методика, с унифициран инструментариум, с оглед осигуряване на максимална по степен съпоставимост на получените данни за качеството на акушерските грижи през бременността, раждането, пуерпериума, както и препоръки на респондентите за подобряването им. Използвани са различни адекватни методи за набиране на необходимата първична информация за оценка на най-често срещаните фактори, влияещи на акушерската грижа. Приложени са адекватни статистически методи за обработка на получените данни. Всичко това ми дава основание да приема, че избраната тема и подходът за нейното проблематизиране в изследователски задачи са реалистични, адекватни, измерими и постижими. Настоящият дисертационен труд е показателен за сериозна работа по една широко дискутирана тема в последните десетилетия – пренаталната и постнаталната грижа - тема, в която се срещат различни мнения – на специалисти по здравни грижи, на лекари, пациенти и студенти. Те се преплитат, допълват се, за да се създаде един продукт, който може да направи работата на акушерките по-качествена и ефективна.

4. Характеристики на дисертационния труд

4.1 Обем, структура, оформление и стил

Обемът, структурата и оформлението на дисертационния труд удовлетворяват изискванията и очакванията към подобен род научни работи. Той е с общ обем от 155 страници и 11 приложения (анкетни карти, въпросници, Учебна програма по патронажни акушерски грижи, Протокол от заседание на Учебно-методичен съвет на факултет „Здравни грижи“ и Решение на Комисия по етика на научно-изследователската дейност при МУ - Плевен). Състои се от увод, четири глави, като изводи, препоръки, приноси са систематизирани в четвърта глава и литература. Очевидно е влиянието на научния ръководител – прецизно издържани формулировки на задачите и подробно описание на етапите на проведеното емпирично проучване. Първата глава, съдържаща 6 параграфа, е с обем от 38 страници, втората е представена с общ обем от 16 страници. Третата глава е 68 страници, а четвърта, съдържаща изводи, препоръки и приноси е с обем от 3 страници. Представената библиография съдържа 187 заглавия, от които 54 на кирилица и 133 на латиница. Стилът на изложението е ясен, научно издържан, а текстът е четивен.

В първа глава се проследяват историческите корени на акушерската професия. Интересен е прегледът на еволюиращите акушерски компетенции. На обстоен анализ е

подложена международната нормативна база за организиране акушерската грижа и дефиниция на основните акушерски компетенции според нея. Направен е преглед на организацията на работа на акушерките в САЩ, Канада, Африка, Австралия, Нова Зеландия, Япония и Европа. Логически следва извод, че в различните страни, общите правила, принципи и компетенции, които се изискват и прилагат от акушерките, са идентични. Различията са основани на особеностите в организацията на здравните системи, националните законодателства и културните особености и традиции.

Анализът на ситуацията в България насочва към обобщението, че въпреки всички нормативни промени, все още дейностите на акушерките не са заложили в програмата „Майчино здравеопазване” на НЗОК. Грижите за бременните с нормална бременност могат да се осъществяват официално само от общопрактикуващ лекар или специалист акушер-гинеколог. Акушерките, работещи в лекарските практики, осъществяващи женска консултация не са достатъчни. Липсата на възможност за финансиране на дейностите е основен проблем пред реализирането на самостоятелните акушерски практики и лишава жените от избор. Въпреки това, докторантката прави извода в края на литературния обзор, че в България са създадени законови основи за осъществяване на акушерските дейности, съгласно международните изисквания. Според нея е налице необходимост от създаване на реални условия за осъществяване на нормативно регламентирани дейности. Осигуряването на достъп на жените по време на бременността и следродилния период до квалифицирани акушерски грижи в извънболничната помощ би довело до повишаване на качеството на грижите за тях, както и до възстановяване на авторитета на професията в обществото.

Втора глава се фокусира върху задачите и методологията на проучването. Формулирани са 4 работни хипотези. Старателно са описани предмет, обект на проучването, технически единици, логически единици, постановка на проучването. Направена е характеристика на проучваните групи лица. Детайлизирани са използваните в проучването методи. Особено ценни са методическите конструкции за подготовката на въпросници, които включват комбинация от отворени, полуотворени и затворени въпроси, както и това, че въпросниците са одобрени от Комисията по етика на научно-изследователската дейност при Медицински Университет – Плевен. Организацията на изследването е прецизно представена.

Трета глава представя проведеното емпирично изследване, насочено към проучване на мнението относно качеството и организацията на акушерските грижи в България и нагласите за промяна на всички участници в проучването – лекари, действащи

акушерки, студенти, пациенти. Статистическата обработка на въпросниците е перфектна, както и коректното интерпретиране на данните. Анализите на получените резултати са визуализирани с фигури и таблици. Представянето и тълкуването им показва научната компетентност на ас. Петя Дилова и подчертани способности за извличане на информация и обобщението ѝ.

4.2 Концептуална зрялост на изследователския подход и адекватност на използваните научни методи

Ас. Петя Дилова е насочила точно изследователския си фокус върху интересен проблем, което е осъществимо само от човек, имащ практически опит в професионалната област на акушерските грижи. Докторантката подхожда към идентифициране и оценяване на възможностите за прилагане на самостоятелна акушерска грижа, като описва подробно организацията на акушерските грижи в България, анализира социално-демографски изследваните лица и качеството на акушерските грижи според мнението на респондентите по време на бременността, раждането и пуерпериума. Лично за мен особен интерес представлява проучването относно организацията на обучението на бъдещите акушерки. Обезпокоителна е констатацията, че е на лице мнението за недостатъчна практическата подготовка – според 38% от акушерките и 38,5% от лекарите, както и препоръката на стажант-акушерките за подобряване на практическото обучение чрез: повече практика и упражнения в родилна зала (17), достъп до родилки и манипулации (2), а две стажантки считат, че доверието към стажантите трябва да бъде по-голямо.

Анализът на резултатите и статистическата им обработка са дадени прегледно и естетически илюстрирани. Използвани са адекватни статистически методи и процедури. Статистическата достоверност на различията е оценявана с помощта на непараметрични и параметрични тестове (хи-квадрат и t-критерий на Стюdent-Фишер при едностранен и двустранен тест). За значими са приемани различията при ниво на $P\chi^2 < 0,05$ и $Pt < 0,05$ при двустранен тест и $Pt < 0,025$ при едностранен тест. Корелационните зависимости са оценявани чрез коефициентите на корелация на Пирсон (r) и Спирман (ρ).с.

4.3 Научна компетентност, коректност и резултативност.

Не само при теоретичната част от изследването си, а и в емпиричната част, ас. Петя Дилова показва литературна, практическа и изследователска информираност, умело съчетана с аналитичност и селективност към разглежданите изследвания и подходи. Добро впечатление прави извеждането и формулираното в края на всяка глава лични констатации и обобщения, както и представянето, и убедителното защитаване на резултатите от реализираната изследователска и аналитична работа.

4.4 Препоръки и въпроси към докторантката:

- *Вие, като участваща дълги години в ръководните органи на БАПЗГ, как мислите – в България има ли необходимост от други професионални организации на акушерките? Моля Ви да се аргументирате!*
- *На базата на направения анализ би ли могло да се коментира, че предложената Програма по Патронажни акушерски грижи в рамките на 15 учебни часа, която студентите евентуално биха избрали, ще подобри качеството на обучение и ще повиши професионалните им компетенции? Така теоретичният анализ на резултатите няма да бъде пренебрегнат.*

5. Научни и научно-приложни приноси.

Настоящото дисертационно изследване се отличава с оригиналност и приносен характер, както в теоретико-концептуален, така и в емпирично-изследователски план. Приемам предложените приноси.

6. Авторство и публикации

Докторантката е представила достатъчно по обем и качество публикации (4, като всички са в съавторство с научния ѝ ръководител, една е на английски език) по темата на дисертацията, които са убедително доказателство за нейната успешна текуща работа и разпознаваемост в научното пространство. Авторефератът е в обем 45 страници и представя коректно съдържанието на дисертационния труд.

7. Заключение.

Като имам предвид достойнствата на представения дисертационен труд, и като отчитам безспорното авторство и творчески принос, давам положителната си оценка. На това основание предлагам да се даде положителен вот за присъждане на образователната и научна степен „доктор” на Петя Иванова Дилова в област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт; Професионално направление: 7.4 Обществено здраве; Научна специалност: Управление на здравните грижи..

14.12.2018 г.

Гр. Русе

Изготвил отзива:

проф. Иваничка Сербезова